

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 29. februarja 1904. Leto XXI.

Obseg: Soseđa Razumnika prasičja reja. — Simodolskega plemena bodi bodoča naša goved. — Našim živinorejcem v resen preudarek. — Kako je znižati v deblu že previsoko trto, ne da bi se izgubila letina. — Shod vinogradnikov v Mariboru. — Gnojenje vinogradov. — Pravila za vinske semnje v Krškem. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Soseđa Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

VI. Od razuma je zavisna sreča pri prasičji reji.

Kopitarjeva svinja je nekoliko okrevala; jedla je rajša, in tudi več mleka je imela. Pujska nista več stradala. Posebno rada je svinja jedla korenje, ki so ji ga polagali skrbno osnaženega in razrezanega. Pujska sta se pozneje dobro razvijala, ker je bilo za dva primerno dovolj mleka. Posebnega dobička pa Kopitar ni imel od tega prvega poroda svoje svinje.

Čez nekaj časa se je ta svinja zopet bukala, in Kopitar jo je dal, da se je oplemenila s sosedovim mrjascem. Sosed Razumnik je sicer dejal, da bi bilo bolje svinjo zaklati, ker od nje ni več kaj prida pričakovati, a Kopitar je na vsak način hotel še enkrat poskusiti svojo srečo. „Morda pojde sedaj bolje,“ je menil, „potem bo škoda vsaj nekoliko poravnana.“

Čez 3 mesece, 3 tedne in 3 dni je svinja drugič storila, in sicer to pot 8 mladičev, a že v prvih urah jih je 5 poginilo. Le trije so živeli. — Mati je imela

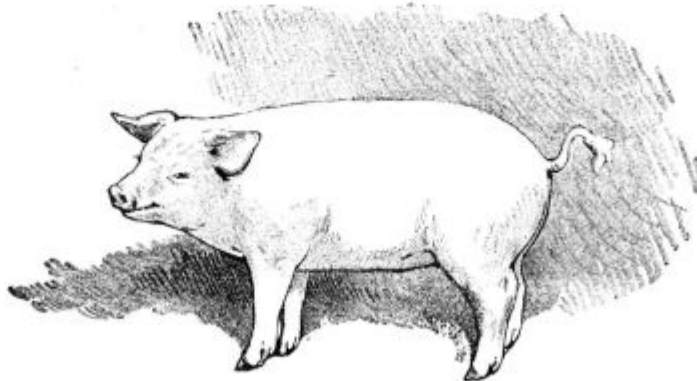
zopet malo mleka, in zopet so morali ponavljati vse ono kakor prvič, če so hoteli pujske kvišku spraviti.

„Bolje bi bilo, da si me ubogal,“ je rekel Razumnik, ko je nekoč prišel v Kopitarjev svinjak. „Pri tej svinji ne boš imel nikdar veselja, ker je bila s prezgodnjo oplemenitvijo preveč pokvarjena. Rasla tudi ne bo več, kar ni čudo, kajti dvakrat se je že oprasila, pa je šele 17 mesecev stara.“

Razumnik stopi k svinji, jo popraska previdno za ušesi in po licih ter ji potem dvigne konec rilca, da ji pogleda na zobe. Zaradi previdnosti je vzel v roke palico, da bi se branil, če bi ga svinja hotela napasti. No, žival je bila prav pohlevna in je mirno pustila tipati okoli gobca. „Svinja še niti srednjikov ni menjala,“ pravi sosed. „Glede starosti se torej nisem zmotil. Kleščnike je že menjala, a mlečni srednjiki tičijo še v čeljusti

kakor majhne štule. Žival je torej pravzaprav šele 16 mesecev stara, kajti stalni srednjiki prederejo šele z 18 meseci. Dvakrat prasiti v tej mladosti je pač nekoliko preveč!“

„Kopitar, jaz ti svetujem, da to svinjo zakolješ ali prodaš, kadar dodoji mladiče. Kupi si drugo, dobro

Podoba 8.

Lepe rasti in dobro razvit, $3\frac{1}{2}$ meseca star angleški prasiček.

angleško svinjo, ki ti bo skrb in klajo bolje plačevala kakor ta revica.“

Kopitar je molče pokimal; saj je bil sedaj prepričan, da od svoje svinje ne more kaj prida pričakovati.

Preden sosed zapusti svinjak, ga Kopitar še vpraša, če ni nevarno starejšim prasičem, zlasti doječim svinjam, gledati zobovje.

„Pri vseh prasičih to res ni varno,“ odgovori sosed. „Vsako žival je treba poznati. Navadno prasiči tistih ljudi ne napadajo, ki jim strežejo. Previdnost je vsekako dobra. Dokler prasič stegnen na stelji leži, toliko časa tudi ne more nevarno napasti. Pri hudobnih živalih je glede varnosti vse storiti, ravnotako pri prasičih, ki jih ne poznamo, in doječe svinje so tudi muhaste. Največ je pa od tega odvisno, kako se ravna s prasiči že od malega. Tudi pri prasičih je ljubeznivo ravnanje v vseh ozirih hvaležno. Nekatere svinje so že od rojstva hudobne in uporne, in če so brezobzirne proti mladičem in jim celo nevarne, potem jih je bolje pravočasno odstraniti, kajti z njimi je le jeza in škoda, od njih pa presneto malo koristi. Vrhutega to lastnost podeduje tudi zarod.“

Razumnik se napoti domu in Kopitar ga spremeni do vrat na dvorišču.

„Pojdi z menoj v moj svinjak,“ vabi sosed Kopitarja, ko se je ta hotel posloviti. „Videl boš, kaj sta mi skotili dve angleški svinji, ki sta enake starosti s tvojo ponesnečeno.“

„To sem pa res radoveden,“ pravi Kopitar, „in prav rad te spremim.“

Kmalu dospeta v Razumnikov svinjak, kjer poiščeta koča za mladiči.

„Tu sta oba gnezda, 20 pujskov je,“ reče zadovoljno smehljuje sosed. „Kmalu bodo tako težki, kakor prasiča iz prvega gnezda tvoje angleške svinje.“

V dveh prostornih kočih sta ležali dve zali in postavni svinji, in zraven sta pa bila koča za pujske. Prelaz skozi steno, ki je bil toliko prostoren, da so prasički mogli zkozi smukati, je vezal koča za mladiče in za svinji.

V kočju za mladiče so ležali drug pri drugem in drug na drugem, kakor snopje, krasni pujski, ki bi jih celó veščak imel za polletne. Sosed je izpustil enega pujska na hodnik (glej pod. 8.).

„To so res imenitna praseta,“ zagotavlja Kopitar. „Za polletne jih človek ima, dasi so šele 3½ meseca stari.“

„To je pač druga prasičja reja kakor v mojem svinjaku. Če ima človek táko srečo pri reji, potem se res da kaj zaslužiti in se kaj dobi za trud in za poklajo. Mi reveži pač nimamo sreče!“

„Motiš se, Kopitar,“ ga zavrne sosed. „Tudi jaz sem imel srečo in nesrečo, kakor vi drugi vaščani, a neka razlika je vendar. Dočim vi ostajate pri starem, se jaz iz nesreče učim, ker ji iščem vzroka in vprašujem veščake ter dobre knjige

za svet. Sedaj se držim pri prasičji reji umnih načel, ki so se povsodi obnesla, in to dela srečo v mojem svinjaku. In po možnosti skušam dajati svojim prasičem naravne razmere. Dajem jim vsega, česar potrebujejo. Pozimi jih varujem mraza, poleti vročine. Poglej, ljubi sosed, po mojem svinjaku! Kar sem jaz v velikem naredil, to vam vaščanom ni težko zvršiti v malem.“

VII. Sosedov vzoren svinjak.

Oba moža sta korakala do konca svinjakovega hodnika, in Razumnik je svojemu prijatelju vse natančno razkladal.

„Predvsem,“ je rekel, „skrbim, da je svinjak prostoren, svetel in zračen, ter za suho in gorko ležišče; to so reči, ki so za uspevanje prasičev neobhodno potrebne, katerih pa, žal, Slovenci v svojih svinjakh nimajo, ali vsaj dovolj ne upoštevajo.“

„Posamezni oddelki, koči, so prostorni. Tla so iz grapavega betona, t. j. cementsa. Nakonci koča vložim premakljiv lesen oder (glej *a* na pod. 9.), ker je beton pozimi premrzel in bi moral preveč nastiljati, a steljo hočem hraniti, kajti napravljanje stelje stane mnogo dela in časa, in to pomeni denar. Dandanes, zlasti ker

nam poslov in delalcev manjka na vseh straneh, moramo varčevati z vsakim nepotrebnim delom. Vrhutega pa stelja ni nikak gnoj.“

„Ali bi ne bila lesena tla toplejša in pripravnjša?“ vpraša Kopitar. „Jaz imam po stari navadi še vedno lesena tla.“

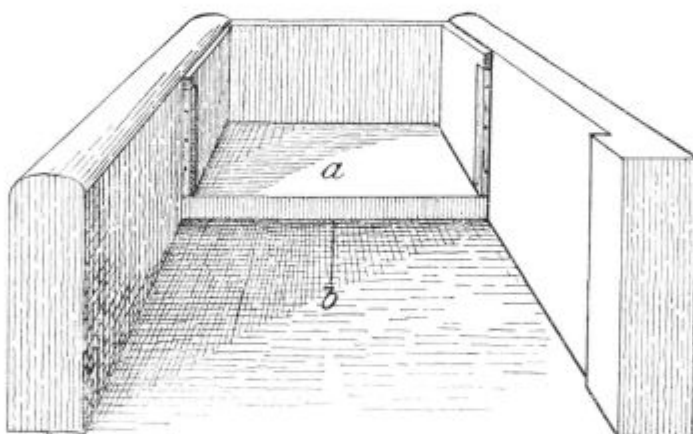
„Lesena tla že imajo nekatere prednosti,“ odgovori sosed; „ona so predvsem topla. V svinjaku so gorka ležišča prav posebno važna. Na lesenih tleh prasičem tudi tako rado ne drsi, kar je prav,

kajti brejim svinjam more biti kaj nevarno, če jim drsi. Nasproti imajo pa lesena tla to zelo slabo stran, da se ne dajo zadosti snažiti, in če se zatepe v svinjak kaka kužna bolezen, potem takih tal skoraj ni mogoče tako osnažiti, da bi se zamorile vse kali bolezni. Najbolje bi bilo oboje združiti, namreč narediti cementna tla in na ta položiti tenka lesena tla, ki se dajo brez posebnih stroškov nadomestiti. V tem slučaju je lesen oder nepotreben. Tudi jaz mislim te lesene odre odpraviti, kadar bodo obrabljeni, in jih nadomestiti z deskami, ki jih kar preprosto položim na betonska tla. Če pride kaka kužna bolezen, potem deske potrgam in jih sežgem.“

„Zakaj nisi več za lesen oder?“ vpraša zopet Kopitar. „Jaz sem mislil, da je to prav lepa in dobra naprava, saj jo imajo v najvzornejših svinjakh.“

„So razni vzroki, da želim lesene odre odpraviti,“ odgovori Razumnik.

„Brejim svinjam je stopanje z odra večkrat težavno in neredkokrat tudi nevarno. Živalim se zdrzne in si izvinejo nogo. Razentega je pa prostor pod odrom najlepše skrivališče za miši in podgane, in teh ne maram v svinjaku. Poleg tega sem opazil, da kak prasič za

Podoba 9.

Prasičji koč. *a* lesen oder, *b* cementna tla.

oder kar nič ne mara in se vleže, če je koč dovolj prostoren, poleg odra na tla. Sicer pa prasiči tudi brez odra drže svoje ležišče snažno, dokler so zdravi, kar je opazovati že pri najmlajših pujskih.“

„Zakaj si pa tako proti podganam v svinjaku?“ vpraša Kopitar. „Ali so podgane v svinjaku tako zelo škodljive?“

„Podgane so v svinjaku zelo nevarne,“ zagotavlja Razumnik, „ker prenašajo kužne bolezni in, kar je glavna reč, povzročajo nalezenje trihin, to je živalic, ki žive v prasičjem mesu in ki so človeškemu zdravju silno nevarne. Že dlje časa je namreč znano, da imajo podgane pogostokrat trihine v sebi; ravnotako je znano, da prasiči podgane love in žro. Če prasič požre podgano s trihinami, potem jih tudi on naleze, in to hočem preprečiti.“

„To je zelo zanimivo,“ meni Kopitar. „Kako pa podgane dobe trihine?“

„Popolnoma razjasnjeno to še ni,“ odvrne sosed. „Mogoče je, da so podgane že odnekaj nositeljice trihin, a bodisi kakor hoče, jaz skušam vse storiti, da se mi ti nevarni gostje ne zarede v svinjaku.“

Simodolskega plemena bodi bodoča naša goved!

Razne okoliščine so povzročile, da je naša dežela zaostala v kmetijstvu. To se ne da tajiti, kakor se na drugi stani ne sme tajiti, da so razni činitelji kakor tudi posamezne osebe s pridom delovali za napredek kmetijstva. Moralo se je v deželo marsikaj novega uvesti in kmetovalce na novotarije navaditi. Bidoimo odkritosrčni in priznajmo, da marsikaj takega ni bilo za nas, in marsikaj, kar je drugod izborno, ni za naše razmere zanič. Take izkušnje naj nas delajo oprezne. Opreznost pri priporočanju novotarij mi je bila vsekdar vodilna misel, zato se mi v 25letnem javnem delovanju na kmetijskem polju ne more očitati nobeno posebno prenašanje. Če danes prvič nastopim v javnosti za novo reč in jo zagovarjam ter priporočam, storim to iz najglobkejšega prepričanja, preiščeno in na podlagi desetletnih izkušenj.

Moje mnenje je: zboljšajmo našo goved hitro s križanjem s simodolsko govedjo — to veljaj predvsem za Notranjsko in Dolenjsko — pristavim pa, da bi si niti trenutek ne pomišljal, uvesti to goved tudi na Gorenjsko, če bi bilo to od mene odvisno. Izkratka; jaz sem za simodolsko goved v vsi deželi.

K mojemu predlogu sta me dovedli dve okoliščini.

1. Z uvajanjem pincgavske in pomurske (poprej muriške) govedi smo dosegli z ozirom na prejšnjo našo revno goved znatne uspehe, a sedaj smo tam, odkoder ne moremo več hitro naprej, ker v teh plemenih ni tiste gonilne sile, ki jo nujno potrebujemo. Čakati pa mi ne utegnemo. Pridržim si, da to misel strokovno utemeljim v poznejših spisih.

2. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe je moje predloge upošteval in je že pred 10 leti pričel za poskušnjo uvajati simodolske bika. Dosedaj je prišlo v deželo 60 takih bikov. Uspehi niso le dobri, temveč naravnost izborni ter presenetljivi, in če sedaj po desetih letih priporočam, da se oklenimo te pasme, delam to vsled izbornih izkušenj in gotovo ne prenašanje. Sicer pa, kaj naše izkušnje!? Te imajo kvečjemu pomen, da laže zagovarjam svoje praktično stališče napram do-

mačim nasprotnikom simodolske govedi, ki bodo morda ugovarjali iz teoretiškega stališča. Simodolska goved se širi zmagovito po vsi južni Nemčiji in po vsi avstro-ogrski državi zbog svojih velikih vrline; in tega razširjanja ne ustavi noben teoretiški pomislek, kakor je tudi zaman nasprotovanje tistih, ki se boje tekmovanja avstrijskim planinskim govejim pasmam.

Virtemberška in Badenska poznata skoraj le simodolsko goved in že občutno tekmujeta s Švico, ki je njena domovina. — Bavarska si je s simodolci ustvarila svoje lastno pleme z imenom „gornjebavarsko lisasto pleme“. — V letnih poročilih deželnega kulturnega sveta češkega čitamo, da je večina subvencioniranih bikov na Češkem simodolskega plemena. — Na Moravskem so posnemali Bavarce, in že pišejo o „moravskem lisastem plemenu“, ki je pravzaprav simodolsko, a ga zato ne imenujejo s pravim imenom, da ne dražijo gori imenovanih nasprotnikov. — Gornja Avstrijska vpeljuje z vso silo to pleme in v Dolnji Avstrijski so cele pokrajine, ki imajo zgolj le bika simodolce. — Ogrska, ki jako umno, preiščeno in z ogromnimi sredstvi deluje za najhitrejši napredek v kmetijstvu, je stotisoče izdala za vpeljavo simodolske govedi. — Štajerska konjerejska družba je naredila lansko leto izlet na Ogrsko, in baron Rossmannit, ki je ta izlet popisal, pravi na nekem mestu*):

Vsled tega postopanja (namreč vpeljave simodolske govedi) nismo videli na vsi dolgi progi, po kateri smo se skozi Ogrsko vozili, ne glede na staro ogrsko goved, niti enega komada, ki bi ne imel simodolske krvi v sebi. Ustanovilo se je s simodolsko pasmo „bonihadsko pleme“, ki je s svojimi izrednimi lastnostmi neverjetno povzdignila blagostanje, in le z njo je bilo mogoče ustanoviti cvetoče mlekarne ter rejo rastnih, delavnih in pitanih volov.

Na Goriškem, in sicer v Furlaniji, so z velikim uspehom vpeljali to pleme. Najbolj pa govori zame Tirolska, ki je sama polna hvalisanih govejih plemen. V Dolnji inški dolini so umni gospodarji pričeli vzlic vsemu umevnemu nasprotovanju in vzlic domačim neopravičeno slavljnim plemenom uvajati simodolsko goved, in v 10 letih je dobila ta dolina najlepšo goved na Tirolskem, ki je skoraj čiste simodolske krvi, in jo iz gori omenjenih razlogov imenujejo „dolinodolsko lisasto goved.“ Kar pa posebno zame govori in kar je najhujše za naše nasprotnike simodolske govedi, je pa dejstvo, da je okrajna kmetijska zadruga v Pusterski dolini, ki ima tako lepo pincgavsko goved kakor na Pincgavskem samem, zahtevala meseca novembra lanskega leta, da se v Pusterski dolini od sedaj naprej pripuste tudi simodolski biki. Iz lahko umevnih razlogov je bila zahteva v Inomestu seveda odklonjena.

Ktere pa so vrline simodolske govedi?

Simodolsko pleme je krasne rasti, ki se pri križanju v veliko večji meri prenaša na mladiče kakor lepota najlepšega pincgavskega ali pomurskega bika. Okostje je močno in lepo, križ je raven kakor ravnilo, in noge so ravne, močne in navpične kakor stebri. Voli so močni, brzi in neutrudljivi, krave imajo več mleka kakor pincgavske; goved je silno ješča, je vse in je vedno pri mesu ter se še enkrat hitreje opita kakor naša. Simodolska goved je največja in silno rastna; v treh letih je vol popolnoma dorasel, dočim potrebuje pincgavec več kakor 4 leta, pomurec pa 5 let. Kdo ne

*) Wiener Landwirtschaftliche Zeitung št. 75. z dne 19. septembra 1903.

izpredi vseh teh prednosti? In če dostavimo, da simodolski biki svoje krasne lastnosti tako izborno prenašajo pri križanju na mladiče, da je že prvi zarod več kakor za 25 % več vreden, kakor izkušnje pri nas kažejo, potem nam ne bo nihče zameril, če se tako gorko potegujemo za to pleme, ki obeta toliko dobička našim kmetovalcem, ki so vsakega zboljšanja njih živinoreje tako nujno potrebni.

Simodolska goved ima le eno slabo stran, in ta je njena visoka cena. Poldrugo leto stari biki prve vrste stanejo po 1400 do 2000 kron in tudi več, druge in tretje vrste pa 700 do 1400 kron. Naša družba more pri naših revnih razmerah kupovati le bika po 700 do 800 kron, a tudi ti biki so razmerno krasni proti pingavcem in pomurcem. Gorenjec, ki je prišel jeseni po pingavskega bika in je videl simodolca, je rekel: „Še konja bi ne bilo mogoče tako lepo zmalati.“ — Prihodnji mesec odda naša družba nekaj simodolskih bikov za polovično ceno, t. j. po 350—400 kron. Kdor želi takega bika, naj se precej zglaš. Omenjamo, da simodolski biki ne poznajo zlobe; vsak otrok jih lahko oskrbuje. Hudobni simodolci so izjeme. Gustav Pirc.

Našim živinorejcem v resen preudarek!*)

Vsi koraki, ki so se dosedaj napravili za zboljšanje naše bikoreje, so ostali brez zaželenega uspeha.

Naša živinoreja trpi vsled pomanjkanja dobrih bikov. In še več! V nekterih krajih so danes razmere glede reje bikov slabše kakor so bile pred leti.

Zakon, ki smo ga dobili l. 1890, za povzdigo reje goveje živine, je ostal domalega na popirju. Vlada se sicer močno trudi, da bi pomagala temu zakonu do veljave in stem vred naši bikoreji na noge, toda zaman. Ne le da občine ne skrbijo za potrebno število bikov in da se sploh veliko premalo brigajo za povzdigo reje s pomočjo dobrih bikov, marveč se tudi vedoma trpi, da se rabijo po občinah biki, ki so se pri licenciranju zavrgli, in da se spuščajo biki preko vseh postavnih predpisov.

Kjer ni tožnika, tam ni sodnika, tako se izgovarjajo nepostavnosti, ki se gode po naših občinah s spuščanjem bikov.

Edini uspeh, ki ga imamo od živinorejskega zakona, je ta, da pregledujejo bika licencijske komisije. Kaj pa pomagajo te komisije, če manjka bikov, da bi jih pregledovale? In kaj pomagajo te komisije, če se tisti biki, ki so bili od komisije zavrnjeni, vendarle rabijo in spuščajo, ker ni nikakega nadzorstva od tiste strani, ki je za to poklicana.

Če pogledamo, koliko nas je že veljal zakon v tem času, odkar obstoji, koliko je stalo licenciranje bikov in koliko uspeha se je stem doseglo, potem moramo naravnost reči, da so stroški neprimerno večji kakor so uspehi in da je škoda za denar, ki se je na ta način potrošil.

Kakor smemo sklepati po dosedanjih izkušnjah, se z zakonom tudi toliko časa ne bodo dosegli pravi uspehi, dokler se ne bodo živinorejci začeli sami zanimati za rejo boljših in zadostnih bikov.

Tukaj bo torej treba predvsem zastaviti potrebne sile in pomagati živinorejcem! Naši živinorejci se morajo sami zanimati za to rejo, in zanimati se bodo začeli, če se jim bo reja bikov dobro izplačevala, t. j., če jim bo donajala več dohodka kakor ga imajo sedaj od nje.

*) Primerjaj spis »Zvišajmo junčevino« v lanskem »Kmetovalcu« št. 14. z dne 31. julija.

Kdor se ukvarja z rejo in s spuščanjem bika, naj bo tudi dobro plačan. To bodi naše geslo v živinoreji! Kdor ve, koliko sitnosti, neprijetnosti, neprilik in včasih celo nevarnosti je združenih z rejo bika, ta nam bo pritrnil, da je treba bikorejcem dobrega plačila za njih trud.

Bikoreja se mora bolje izplačevati kakor se sedaj izplačuje živinorejcem, potem je upati, da se razmere tudi glede bikoreje obrnejo na bolje; prej pa ne!

Sedaj se pobira od spuščanja bikov pogostoma le po 60 do 80 h. Pri takih dohodkih se ne more nihče ogrevati za rejo bika; to je jasno. Še dobro, da jih imamo toliko!

Kako pa naj bikorejec pri takih dohodkih skrbi za dobre, dragocene in zlahtne živali? Ali je mogoče pri takih dohodkih kupovati bika zlahtnih plemen? Ali je mogoče pokladati bikom oves in sploh močna krmila, ki naj bi bika vzdrževala pri dobri plemenski moči? Nikakor ne! In dokler se razmere ne bodo v tem pogledu na bolje obrnile, toliko časa je zastoj misliti, da bi se zboljšala reja bikov.

Bikoreja se mora dobro izplačevati, potem smemo pričakovati, da se je naši živinorejci bolj poprimejo; prej pa ne! Če naj se pa bolj izplačuje, potem je treba, da se junčevina zviša. Namesto po 60 do 80 h, naj se pobira od spuščanja po 1-60 K do 2 K.

Če se junčevina zviša na 1-60 K do 2 K, potem se bodo začeli živinorejci veliko bolj zanimati za to rejo, ker jim bo začela donajati lepše dohodke. Marsikateri živinorejec, ki ima veselje, se bo odločil za rejo bika, če bo videl, da se dá z bikom kaj več zaslužiti in da se mu taka reja bolje izplačuje kakor reja krav. Na ta način bo število bikov gotovo naraslo. Z višjo junčevino se bo pa tudi to doseglo, da se bodo redili boljshi biki, kajti če se bodo dohodki bikoreje večali, je tudi pričakovati, da se bodo živinorejci laže odločili, nabaviti si lepih bikov, kakor je to sedaj mogoče. Če bi se dalo med bikorejci to doseči, da bi sploh vsi brez izjeme zahtevali enako visoko junčevino, potem nastane tekmovanje, ki bi najblagodejše vplivalo na napredek živinoreje, namreč tekmovanje, ki bi se kazalo v tem, da bi se vsak bikorejec trudil rediti zares dobre plemenjake in vabiti na ta način sosedne živinorejce k obilnejši rabi njegovih bikov.

Bikorejci dobe s povišano junčevino primerno plačilo za svoj trud in potrebno odškodnino za rejo in strežbo, živinorejce pa čaka od povišane junčevine tudi korist, in sicer ta, da bodo od zadostnih in lepih bikov, ki se bodo redili v njih okolici, dobivali veliko lepše uspehe pri svoji reji, uspehe, ki se po svoji vrednosti ne dajo primerjati z malenkostno vsoto, ki jo bodo morali plačevati v povišani junčevini.

Če se pri lepih mrjascih in plemenitih žrebcih pobirajo neprimerno višje pristojbine za spuščanje, zakaj bi tega ne storili pri bikih?

Krenimo na to pot, in kmalu se prepričamo, da bo bikoreja bolj napredovala kakor je dosedaj! R.

Kako je znižati v deblu že previsoko trto, ne da bi se izgubila letina.

Ko sem v preteklem letu v 5. št. »Kmetovca« končal spis o vzgojnem in vsakoletnem obrezovanju cepljenih trt, sem rekel, da naj se trtam v vinogradih po Dolenjskem vzgajajo le po 50, 60 do k večjemu 80 cm visoka debla. Kakorhitro je ta visokost presežena,

je skrbeti za to, da se trte v starem lesu znižajo, in se torej nikakor ne sme pustiti, da bi se še bolj zviševale, kakor je bilo to običajno prej, v starih dolenskih vinogradih, ko so bila debela trta visoka tudi do dva, tri metre, pa tudi še več. Ker smo zdaj ravno pred obrezovanjem trt in ker je po starejših novih dolenskih vinogradih marsikje še dosti v debelih že previsokih trt, je gotovo prav, če opišem, kako je previsoka trtna debela pravilno znižati, ne da bi se izgubila letina.

Na znižanje previsokih debel se mora misliti že vse leto prej, preden se to izvrši. Če naj se torej trta zniža leta 1905., se mora skrbeti za to že pri letošnjem spomladanskem obrezovanju, in sicer stem, da se na mestu, kjer se hoče trto skrajšati, če je tam kaka mladika, iz nje napravi palec (čep) dveh do treh očes. Više gori se pa trta obreže po navadi, torej na palec in napnenec, ali se pa še celo na vrhu trte ne pusti nič palca, ampak le napnenec. Napnenčevi poganjki se ob poletnjem obrezovanju, ob skrajšavanju in mandanju poganjkov, vsi pravilno skrajšajo, namreč nad tretjim listom nad najvišjim zarodom.

Če pa na mestu, kjer nameravamo previsoko deblo trte skrajšati, ni nikake mladike, potem je skrbeti, da se tam dobi za prihodnje leto. V tem slučaju se trta obreže na vrhu po navadnem načinu na palec in napnenec; na mestu, kjer se pa hočejo za prihodnjeletno obrezovanje dobiti mladike, se zbode titno deblo na več mestih z ostjo škarij ali noža v les debela, tako da se precej globoko rani. Da so rane še večje, se ost škarij, oziroma noža, lahko še zasuče. Da trta tako nastale rane zaceli, napravi novo lesno snov (kambium, kalus), odkoder kaj rada požene tudi več poganjkov. Najmočnejši tak poganjek se v poletnjem času priveže k deblu ter se do prihodnjega spomladanskega obrezovanja pusti na miru, sosednji poganjki se pa ali čisto odstranijo, ali pa se skrajšajo na tri do štiri liste. V prihodnjem letu, torej v našem slučaju v letu 1905., se skrajša pri spomladanskem obrezovanju trti, ki smo ji pri letošnjem obrezovanju pustili na deblu palec, deblo tik nad palcem. Na palcu samem se pa napravi iz dveh mladik palec in napnenec. Ker sta palec in napnenec na dveletnem lesu, sta oba rodovitna, in letina torej ni nič prikrajšana, čeprav je trta prišla ob ves vrh.

Tisti trti pa, ki pri spomladanskem obrezovanju na mestu, kjer smo jej mislili deblo skrajšati, če ni imela mladike, in smo jo ranili, da se je prisilila napraviti poganjek, se že spomladi leta 1905. nareže palec dveh ali treh očes. Više gori se pa trta tako obreže, kakor je bilo povedano o oni, ki je pri spomladanskem obrezovanju že imela na pravem mestu mladiko. Prihodnje leto 1906. bodo na lanskem na deblu puščenem palcu že lepe dve do tri mladike, iz katerih se lahko nareže palec ter napnenec, deblo nad njima se pa odreže. Ker sta palec in napnenec na dveletnem lesu, sta seveda oba rodovitna, in trta se je v deblu znižala, ne da bi se letina le količkaj zmanjšala. Tako skrajševanje previsokih trtnih debel je gotovo jako priporočljivo, in naj bi se torej posnemalo.

R. Dolenc.

Shod vinogradnikov v Mariboru.

Že v zadnjih dveh številkah tega lista sem omenil, kakšen boj se bije zoper vinsko klavzulo, kakšno stališče zavzemajo merodajni krogi in kako avstro-ogrsko in tudi italijanske vinščake vznemirja obnove vinske klavzule, ki se ima definitivno izvršiti v kratkem času, vsekakor pa v teku tega leta.

Ali se pogodba ugodneje reši za nas ali za Italijane, se ne more sedaj še prav nič gotovega trditi; skoraj gotovo pa zmaga Italijan. Toda še je čas, da si avstrijski vinogradnik pribori vsaj deloma ugodno tozadevno stališče.

Že velikokrat je zmagal ljudski glas. Mogoče, da utegne tudi tu zmagati! Zato je treba skupnih prošelj, skupnih ugovarjanj, skupnega žuganja, gibanja itd., izkratka: pokazati je treba zobe. In to je mogoče skleniti in zahtevati le pri nalašč zato sklicanih shodih, kjer se zbere na stotine in tisoče prizadetih.

Ker vinska klavzula kolikortoliko škoduje procvitu naše vinske trgovine in ker avstro-ogrski vinogradniki — ne tako vinski trgovci — lahko žive brez italijanskega vina, zato se vsi protivijo uvažanju italijanskega vina v našo državo. Uvoz teh vin se bo znatno zmanjšal edino le tedaj, če se določi visoka carina, in sicer kakor je bila pred 10 leti, namreč 20 gld. v zlatu za vsakih 100 litrov.

Da se to vsaj deloma doseže, se priredi dne 6. in 7. marca t. l. shod vinogradnikov v Mariboru, kjer se bo v prvi vrsti obravnavalo o tem. Umevno je, da bo vsak štajerski vinogradnik hitel tja, da povzdigne svoj glas za odpravo kričeče krivice. Ker so vinogradniki iz drugih dežel istotako prizadeti kakor štajerski, pozivljemo tudi naše vinogradnike, naj se po možnosti udeleže omenjenega shoda.

Naše gaslo bodi: Proč z vinsko klavzulo! —

Na dnevnem redu so še druge točke, in sicer: Predavanje o umnem kletarstvu, o vinogradnih razmerah na Štajerskem in Francoskem, o cepljenju, stratificiranju trt itd. Kot govorniki nastopijo: vinarska nadzornika Reckendorfer in Kober, ravnatelj Zweifler, potovalna učiteljica Goričan, Belle in. dr. S tem shodom bo združena tudi vinska pokušnja. Fr. Gombač.

Gnojenje vinogradov.*

Na razna vprašanja, če je res v 23. in 24. številki lanskega „Kmetovalca“ z dne 15. in 31. decembra popisani način gnojenja vinogradov v jarke po vipavskem načinu tako priporočljiv, a gnojenje čezinčez, kakor se večinoma vrši, popolnoma zavrgljivo, mi je omeniti le, da bi se dalo o tem vprašanju veliko pisati in razmišljati; a ker sem prepričan, da bo vsakdo, ravno kar se gnojenja tiče, ravnal po svojem prepričanju in po svojih izkušnjah ter po zanesljivih izkušnjah vseh vinogradnikov dotičnega kraja, izjavljam, da se gnojenje vinogradov ne more povsod vršiti po enemistem načinu, marveč da se to strogo ravna po krajevnih razmerah, po legi in sestavi zemlje.

Po Primorskem in večinoma tudi po Štajerskem, zlasti pa po Istri, kjer znajo s trtami skrbno ravnati, se v jarke nikjer ne gnoji, marveč se gnoj sproti pred glavnim spomladanskim globokim kopanjem po vsem vinogradu raztroša in sproti podkopava, kar je seveda najceneje in po mojih skušnjah za te kraje tudi najpriporočljiveje. Plevel se zaradi takega gnojenja prav nič bujnejše ne razvija, ker pride gnoj pri pravilni primorski in istrski prvi ali glavni kopji, ki se ne vrši tako plitvo kakor na Dolenskem in v drugih severnejših deželah, 25, 30 pa tudi še več centimetrov

* Čeprav smo priobčili o tem vprašanju daljšo razpravo v zadnjih 2 številkah tega lista, hočemo vendarle objaviti tudi to, ki nam je došla obenem z Zmajčevim spisom, da cenjeni čitatelji presodijo in spoznajo nazore raznih strokovnjakov. (Op.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 50. Mi pogozdujemo posekane gozde; ko pa drevje nekoliko odrase, pridejo srne in jeleni ter jih uničijo. Če ne zasadimo zopet, smo pa kaznovani. **Kdo naj plača škodo, storjeno po divjačini,** in koliko naj se cenijo dobro rasteča gozdna drevesa, 40—90 cm visoka? (A. K. v S.)

Odgovor: Vsako škodo, storjeno po divjačini, je zavezan povrniti najemnik lova. Če se glede škode ne poravnate, potem jo določijo cenilec. Najmanjše povračilo, ki ga smete zahtevati, je vsota za nakup novih sadik in stroški dela za novi nasad.

Vprašanje 51. Ali ima kmet dolžnost tudi ono drevje, ki rase na njegovem polju, tako zavarovati, da ga divjačina ne more poškodovati? (A. K. v S.)

Odgovor: Dolžnost Vas pač nobena ne veže, drevje zavarovati, a če nočete škode trpeti, morate to vendar storiti, kajti če drevja ne zavarujete, nimate po zakonu pravice do povračila za škodo.

Vprašanje 52. Kaj je vzrok, da imajo prasiči vsako leto sežgana in pokvarjena čreva, dasi vedno pazim na to, da dobivajo vso krmo shlanejo? (I. K. v V.)

Odgovor: To prihaja odtod, ker semtertja prasiči dobivajo vzlic Vašemu nadzorstvu vendarle prevroče krmo; saj veste, kako malo vestnosti je pri poslih. Prasič je v črevih zelo občutljiv; on se spravi hlastno na najbolj vročo krmo, a čreva se kaj hitro oparijo, in če so že vsled prevroče krme pokvarjena, potem je prasič zaparjen in se malokdaj popolnoma popravi. Sicer se pri nas za prasiče veliko preveč kuha.

Vprašanje 53. Ali zadostuje za gnojenje kalijeva sol sama zase, ali se ji mora primešati tudi kaj-nita? (M. K. v B.)

Odgovor: Kalijeva sol in kajnit sta oba kalijevi gnojili, t. j., če gnojite z enim teh gnojil, ne daste zemlji drugega kakor samo kalij. Iz tega sledi, da naj se rabi le eno ali drugo. Razlika med obema gnojiloma je ta, da ima kalijeva sol 40 %, a kajnit le 13 % kalija v sebi, zato se kajnita trikrat toliko potrebuje kakor kalijeve soli. Samo s kajnitom ali samo s kalijevo soljo pa ne boste imeli nobenega uspeha, temveč le v zvezi s kakim fosforovim gnojilom, na pr. s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom. Fosforovo gnojilo samo zase more imeti uspeh, kalijevo gnojilo pa redkokdaj in le v slučajih, ki pri Vas za sedaj niti v poštev ne hodijo.

Vprašanje 54. Svinja, ki je drugič storila, je skotila le enega mladiča. Ali bi kazalo to svinjo, ki je drugače trdna in zdrava, še nadalje za pleme obdržati in ali je upanje, da bo prihodnjic bolj rodovitna? (L. S. v L.)

Odgovor: Svinja, ki skoti le enega mladiča, pač ni plodovita in je nikakor ne kaže obdržati za pleme, ker tudi prihodnjic ni kaj prida mladičev pričakovati. Pač lahko se pripeti izjema, a umen kmetovalec ne računa z izjemami.

Vprašanje 55. Mleko se pri nas draže kakor po 12 h liter ne spravlja v denar, kar je toliko kakor nič. Namenil sem se, kakor menda delajo v Švici, dajati teletom mleko do 4.—5. meseca in jih potem opitane prodajati. Kaj je Vaše mnenje o tem? (I. O. na V.)

Odgovor: Če menite, da je 12 h za liter mleka toliko kakor nič, se zelo motite. Na najvzornejši kmetiji ne le v Avstriji, temveč tudi na Nemškem, Danskem itd. Vam takoj vse mleko prepustite, če se ga zavezete plačevati po 12 h. Bodite veseli, če imate tako ceno, in V. ša skrb bodi edino ta, da povišate mlečnost svojih krav. V Švici ne pitajo telet; tam jim pač dajejo mleko, včasih celo do 8. meseca, a to le

z namenom, da vzreajo lepo plemensko goved, kar se jim dobro izplačuje; kajti oni prodajajo poldrugetne plemenske bike in junice po 800 do 2000 frankov in tudi draže. Sicer se pozneje poklada le posneto mleko. Na Nemškem in v sosednih severnih deželah sicer pitajo teleta, a tam so druge razmere in se jim to izplačuje, ker računajo liter mleka le 8—10 nemških vinarjev. Upoštevati je tudi, da je tamkaj trg za pitana teleta, ki se primerno plačujejo, a pri nas se plačuje tele na vago, če je debelo ali mršavo, ne glede na boljšo kakovost mesa od pitane teleta.

Vprašanje 56. Iz mojega dvorišča, in sicer iz stranišča in iz gnojnične jame se steka skozi zemljo mokrota v sosedovo klet, zato sosed zahteva od mene, da jaz to preprečim. Ali sem res jaz dolžan to storiti, ali naj sosed sam poskrbi, da se mu ne bo delala ta neprilika? (F. K. v R.)

Odgovor: To je nekako posredno seganje v tujo posest in so pravniki glede tega različnega mnenja; zato je v slučaju pravde zavisno od stališča, ki ga bodo zavzeli sodniki. Pravično je, da ne delate sosedu škode, zato bo večina sodnikov na sosedovi strani. Sicer pa Vam more županstvo po stavbinskem redu in iz zdravstvenih razlogov naložiti odpravo tega nedostatika; in v tem slučaju bi Vam noben priziv nič ne pomagal.

Vprašanje 57. Katastralna občina vzdržuje sama gozdno pot, zato vprašam, če smo dolžni pustiti posestniku iz druge vasi rabiti to pot, ki po toliko lesa izvažja, da pot veliko trpi, a ne plačuje nič k popravili in tudi ne popravlja? (A. K. v S.)

Odgovor: To je vse od tega zavisno, kakšno je pravno razmerje glede tega pota. Če je pot zasebna, potem jo smejo rabiti le upravičenci, drugi pa le z dovoljenjem, oziroma proti odškodnini; če je pa pot javna, jo sme vsakdo rabiti. Po § 6. deželnega cestnega zakona so gozdna pota navadno zasebna; kako je v Vašem slučaju, je pa treba šele dognati.

Vprašanje 58. Živina, ki je navajena dobivati arzenik, postane klavrna in je le toliko, da živi, če se ji arzenik ne daje več. Na kakšen način naj se živina odvadi arzenika? (I. M. v S.)

Odgovor: Z arzenikom pokvarjeno živino je treba polagoma odvaditi uživanju tega strupa, in sicer tem potom, da se vsak dan da za spoznanje manj arzenika, in sicer se množina arzenika vsak dan za toliko skrči, da se po dveh do treh mesecih z njim popolnoma preneha.

Vprašanje 59. Kaj je boljše, gnoj, ki se vozi pozimi na njive, precej raztrositi, ali ga v velike kupe zložiti? Če se gnoj raztrosi, menda ne bo izguba tolika kakor stane delo, če se mora gnoj pozneje še enkrat nakladati in po njivi razpeljevati. (A. L. v Z.)

Odgovor: Izguba dušika pri gnoju, ki leži več tednov raztrošen in nepokrit na njivi, je prav izdatna, in je tako ravnanje zelo nepravilno. Še gnoj, ki se na njive v kupe naloži, se mora s prstjo pokriti.

Vprašanje 60. Kdaj naj dam mlade prasičke rezati? (M. H. v B.)

Odgovor: Prasički naj se režejo preden se odstavijo, in sicer med 4. in 6. tednom.

Vprašanje 61. Imam hlev, kjer je več goved. Vole imam vedno na istem prostoru v hlevu, in vsako leto se pripeti, da se jih loti oparnost. Odkod je oparnost volov; ali je kužna, ker se vsako leto ponavlja in vedno na istem prostoru v hlevu? (I. S. v M.)

Odgovor: Oparnost je prav pogosta bolezen pri volih, ki jo včasih povzroči vnetje kože okoli scala, da se celo kraste delajo. Bolezen nima prav nič nalezljivega na sebi in se običajno pojavlja pozimi, ko voli malo hodijo iz hleva

in dobivajo krmo, kjer je veliko kisline ali pa v prebavilih veliko kisline napravlja. Oparnost pa prihaja odtod, ker voli pri scanju žile ne pomole vun; zato se samanasebi ozka odprtina zamaši z lojem, z rudninskimi ostanki scalnice in z drugo nesnago iz stelje; scalnica zastaja, in koža se vname. Druge pomoči ni kakor snaženje, in če je odprtina celo ozka, je najbolje, če jo živinozdravnik z nožem razširi.

Vprašanje 62. Letos smo morali od prasičev, ki smo jih zaklane prodali, plačati dac, kar se dosedaj še ni zgodilo. Ali ima dacar pravico zahtevati dac od takih prasičev? (J. S. v M.)

Odgovor: Dacar je pravilno postopal. Kmetovalec ima pravico svoje prasiče zaklati, ne da bi to naznanil; kakor hitro pa zaklanega prasiča proda, pa mora dac plačati. Gostilničarji, mesarji in drugi, ki se pečajo s prodajo mesa, ti so pa zavezani klanje pravočasno poprej naznaniti, drugače jih zadene občutna kazen.

Vprašanje 63. Kako naj se popravi sod, kjer je bilo cikasto vino? (F. R. v D.)

Odgovor: Tak sod naj se najprej prav dobro izpere, da gre kolikor mogoče vsa skorja od dog, potem se pa vanj vlije vroča voda, ki je v nji raztopljena soda. Ta voda mora vso notranjščino dobro poplakniti, da se gotovo zamore vsi sledovi kisline. Priporočajo slednjič k tej vodi toliko druge doliti, da je sod poln, in potem tako napolnjeni sod s sodovo vodo nekaj dni pustiti. Končno se sod še enkrat dobro izpere, da gre tudi vsa soda venkaj.

Vprašanje 64. Kakšen vzrok je pri meni že od druge polovice decembra sem, da se iz smetane nikakor ne da narediti presno maslo? Krave so zdrave, krmim jih vedno enako z rezanico in s senom, voda je čista in snažno je povsodi. Pinili smo pri različni toplini, a nič ni pomagalo. (M. A. v N.)

Odgovor: Če ni mleko v kakem drugem oziru nenormalno in če ni vzrok nepravda toplina pri pinjenju ali nepravilno pinjenje sploh, potem je vzrok popisani prikazni posebna fizikalna narava mleka, oziroma smetane, vsled ktere se posamezni deli mleka bolj ali manj lahko pregibljejo v vodi, iz ktere mleko poglavitno obstoji. Tako fizikalno stanje mleka ima pa zopet vzrok v kravah samih, v tem, če so krave pri starem ali mladem mleku, v krmljenju in v oskrbi krav in v dosedaj še neznanih vzrokih. Od Vas popisana nepravilna se pojavlja zlasti rada pri mleku od krav s starim mlekom. Morda je pri Vas običajno, da teleté krave obenam, in zato imajo vse krave staro mleko. V tem slučaju utegne ta nepravilna izginiti, ko se krave otelijo. Sicer Vam pa priporočamo delati poskušnje s pinjenjem sladke in kisle smetane ob različni toplini, kajti drugega sredstva ni.

Vprašanje 65. Imam tri prasiče, čez 7 mesecev stare, ki so dobili neko bolezen vzlic temu, da so dobro žrli in dobivali klajno apno. Prasiči so mršavi, repi jim dol vise in se tresajo od mraza. Ne vležejo se nič in po trebuhu so dobili majhne rdeče pike, velike kakor glavice bucek. Kakšna kolezen je to in kako jo je zdraviti? (F. S. v P.)

Odgovor: Iz Vašega popisa te bolezní moremo domnevati, da imajo Vaši prasiči zoze, kar potrjuje tudi dejstvo, da je več prasičev enako bolnih, ker je ta bolezen zelo nalezljiva. Bolezen traja 14 do 16 dni, pride samaodsebe in le izjemno postane nevarna. Zdravil ni nikakih dajati, temveč je le skrbeti za srednje gorak hlev in zadostno suho steljo; dajati je sočno klajo ter kiselkasto pijačo, najbolje kislo mleko ali kisel pinjenec. Ker je bolezen nalezljiva, je paziti, da se ne zanese drugam. Vrhutega je svinjak dobro razkužiti.

Vprašanje 66. Ali so ikre pri prasičih nalezljive, oziroma ali jih mladiči ikraste svinje podedujejo od svoje matere? Pred dvema letoma sem kupil turpoljsko svinjo, ki mi je že trikrat storila, in imam od nje več zaroda; a ko smo jo sedaj zaklali, je bila tako ikrava, da sem jo moral dati konjederu. Prasički prvih dveh porodov so bili zaklani popolnoma zdravi. Imam pa od te svinje mlado brejo svinjo in od zadnje skotitve 5 mesecev stare mladiče, zato prosim odgovora, da vem, če mi kaže te prasiče obdržati. (A. J. v K.)

Odgovor: Prasič ne more iker nalesti od drugega prasiča, in ikrava svinja jih tudi ne prenese na mladiče. Ikra ni nič drugega kakor mlada človeška trakulja. Trakulja, ki je do 3 m dolga, živi v človeku ter obstoji iz vrste členov. Zadnji členi odpadejo, spredaj pri glavi pa novi rasejo. Odpadajoči členi imajo v sebi zrela jajca (en člen do 50.000); ta pridejo s človeškim blatom na gnoj, koder prasiči rijejo, in iz jajec se v prasičih zaplode ikre. Ikra dobi prasič od človeka, človek pa trakuljo od prasiča. Ikra in trakulja sta enainista žival, ki pa potrebuje za svoj popolni razvoj dveh raznih bitij, t. j. človeka in ene živali. Proti ikravosti ni nič narediti, temveč se je le varovati. Človek naj bo snažen in naj ne je sirovega prasičjega mesa, kajti vročina ikre pomori, prasiči naj se pa nikoli ne puste, da bi stikali po prostorih, koder se utegne nahajati človeško blato. Pri nas se je, hvala Bogu, glede tega zelo zboljšalo, a na Hrvaškem je ostalo še zelo pri starem; zato je tamkaj silno veliko starejših prasičev, ki so ikravi.

Gospodarske novice.

* **Živinorejski shod v Novemestu** se priredi, kakor kaže vabilo med uradnimi vestmi, v nedeljo, 20. marca t. l. Pozivljemo vse zavedne živinorejce, da se tega shoda, ki ima tako važna in nujna vprašanja na dnevnem redu, mnogoštevilno udeležijo. Zlasti je potrebno, da se ga udeležijo bikorejci kakor tudi župani kot zastopniki občin v polnem številu.

* **Močna krmila so cenejša.** Ker so cene tem krmilom izdatno padle in ker je družba za eno leto sklenila kupčijo na veliko vagonov, more od sedaj naprej lanene in sezamove tropine izdatno ceneje oddajati svojim udom. Lanene tropine stanejo 16 kron in sezamove tropine 14 kron 100 kg. Oboje tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg. — Pokladanje tropin je vsestransko boljše kakor pokladanje otrobov, katerih cena gre sedaj močno kvišku. 1/2 kg tropin veliko več izda kakor kilogram najboljših otrobov.

* **Deteljno seme,** zajamčeno predenice čisto in potrjeno od c. kr. semenskega preskušališča na Dunaju, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 1 K 65 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 55 h za kilogram.

* **Izvirno rusko laneno seme** iz Rige na Ruskem je že v Ljubljani in se oddaja po 35 h kilogram. Ker je to seme kupljeno z državno podporo in je cena znižana pod kupno ceno, zato imajo pravico do njega tudi neudje.

* **Jare semenske rži „triumfovke“**, po Rambouseku zboljšane, prvi pridelek iz izvirnega semena, odda kmetijska družba majhno množino, in sicer 100 kg po 20 K. Ta vrsta rži se je na družbenih posestvih, in sicer na rahli kakor na težki zemlji lani izobno sponesla. Triumfovka je zelo plodovita, se zelo razrase, zato naj se redko seje.

* **Seme krmске pese** dobivajo udje pri družbi po 80 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorferico.

* **Semenski oves**, in sicer zgodnji Milnerjev in krkonoški iz Češkega, je že došel v Ljubljano ter ga stane 100 kg z vrečo vred 20 K.

* **Umetna gnojila** ima družba vedno v zalogi in jih oddaja po naslednjih cenah:

Tomasova žlindra 16 ‰, 17 ‰, 18 ‰,
za 100 kg . . . . . 5 K 80 h, 6 K 10 h, 6 K 40 h.

Te cene veljajo le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam v celih vagonih po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati. Podružnice, ki leže ob železniški progi Trst-Ljubljana ali Reka-Ljubljana in naroče po cel vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuna vožnje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapopadena, temveč le resnično plačano voznino. Družba ima vedno v zalogi in na drobno oddaja le 16 odstotno žlindro, dočim oddaja višedstotno žlindro le v celih vagonih iz zaloge v Trstu, oziroma na Reki.

Rudninski superfosfat po 7 K 25 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 100 kg.

Kalijeva sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 ‰ kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 ‰ kalija ter stane 5 K. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 2 K 40 h.

Kostno moko, kostni superfosfat, čilski soliter, roženo moko in druga gnojila se oddajo po dnevni ceni.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba le v vrečah po 50 kg ali 100 kg in le udom, ki sami ne morejo ponjo v Ljubljano. Cena živinski soli je 3 K 38 h za 50 kg in 6 K 63 h za 100 kg, ter je denar brezpogojno naprej pošiljati, ker se družba na naročila brez denarja ne bo ozirala.

* **Fosforovokislo klajno apno**, in sicer od tvrdke Barthel na Dunaju, ima družba vsled opetovano in mnogostransko izražene želje svojih udeležencev v zalogi ter ga oddaja 100 kg po 23 K, 50 kg po 12 K, 10 kg po 3 K in v vrečkah po 5 kg po 1 K 70 h. Manj kakor 5 kg se ga ne oddaja. Denar za naročbe na klajno apno je naprej pošiljati, in se na naročbe brez denarja ne bo oziralo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Za nove ude se se oglašili in bodo sprejeti v prihodnji odborovi seji: Čermenzelj Matevž, posestnik v Podkraju na Koroškem; dr. Dežvi Ivan, odvetnik v Celju; Potrč Ivan, posestnik in pek pri Sv. Urbanu pri Ptujju; Šlamberger Francišek, deželni vinarski navoditelj v Šmarji pri Jelšah; Meglič Josip, p. d. Olikep, posest. v Lomu; Sumper Simon, p. d. Habijan, posestnik v Ločah pri Vrbi, Koroško; Samostan na Sv. Gori; Schlosser Ferdo, posestnik v Zgornji Polskavi; Šinko Matija, vpok. župnik in prof. bogoslovja v Središču; Bernard Kristina, zasebnica na Selu pri Ljubljani; Drnovšek Peter, posestnik v Zagorju ob Savi; Mevželj Blaž, pos. in gostilničar v Mokronogu; Skok Anton, knjigovodja v Domžalah; Hrast Simon, posestnik v Livku; Petek Alojzij, posest. v Črmlji; Šmid Vekoslav, veleposestnik v Jurkloštru; Gams Ivan, posest. v Šmartinu; Jastrebnik Aleš, posestnik v Gornjem Doliču; Šotel Ivan, posestnik v Šmartinu; Zdovec Francišek, posestnik v Šmartinu; Mubi Francišek, posestnik v Tupaličah; Kumše Anton,

zasebnik v Ljubljani; Groznik Josip, pos. in trgovec v Lukovku; Oražen Francišek, pos. v Češnjevku; Kokoter Anton, gostilničar v Hotemežu; Simončič Anton, gostilničar in posestnik v Hotemežu; Hmelj Francišek, trgovec v Radečah; Kržan Ivan, posestnik in gostilničar v Vrhovem; Pohar Josip, posestnik v Jelovem; Haller Ivan, posestnik in trgovec v Radečah; Titovšek Ivan, posestnik v Močilnem; Kosem Matija, posestnik v Svibnjem; Novak Anton, posestnik v Močilnem; Kos Martin, posest. v Močilnem; Podlogar Ivan, posestnik in mesar v Radečah; Mlinar Ivan, posestnik v Loki pri Zidanem Mostu; Zupanec Francišek, posest. v Hotemežu; Knavs Anton, posestnik v Gorelicah; Simončič Martin, posestnik v Svržakih; Prus Josip, posestnik v Krmačini; Šustaršič Ivan ml., posestnik in trgovec v Semiču; Bižal Ivan, posestnik v Predgradu; Šterk Peter, pos. v Predgradu; Cerv Leopold, c. kr. pismonoša in posestnik v Zgor. Šiški; Forčič Ivan, posestnik v Preserju; Grgič Francišek, posestnik v Velikem Dolu; Jurančič Ivan, čebelar pri Sv. Andražu v Slov Goricah; Hočevnar Ivan, posestnik v Središču; Ogorevc Ivan, posestnik v Dečnem Selu; Tomšič Francišek ml., ekonom v Prihovem; Koblar Anton, posestnik v Martinovem Vrhu; Križnar Josip, nadučitelj v Senčurju; Göstel Ivan, pos. v Preriglju; Cvitkovič Miko, posestnik v Tribučah; Šribar Karol, posestnik v Ardu; Oražen Francišek, posestnik v Matenjivasi; Možina Ivan, posestnik v Grobiščah; Cebulj Francišek, posestnik v Globasnici; Jurič Francišek, posest. v Želučah; Perhavec Josip, c. kr. uradnik v pok. hišni in zemljišni posestnik v Ljubljani; Sodja Ivan, pos. na Gorjušah; Sodja Martin, posestnik na Gorjušah; Dijak Jožef, posestnik na Gorjušah; Jesih Alojzij, posestnik v Rečici; Kranjec Matija, posestnik v Precentincih, Korošak Jakob, pos. in gostiln. v Precetincih; Kogelnik Josip, p. d. Puc, v Črni; Bele Josip, pos. v Šempasu; Beltran Ivan, posestnik v Vogerskem; Beltran Josip, posestnik v Vogerskem; dr. Trinajstič M., odvetnik v Voloski; Globočnik Ivan, c. kr. davčni official v Predtrgu; Gradišar Matevž, posestnik v Vel. Laščah; Gregorič Francišek, posestnik v Sodražici; Logar Ivan, posestnikov sin na Lipsenji; Rupnik Ivan, posestnik v Zavracu; Čeč Ivan, sirar v Starem Trgu pri Rakeku; Vroman Francišek, posestnik v Stražišču; Dular Josip, posestnik v Razlesu; Lašek Francišek, posestnik na Slanoskem; Berglez Filip, posestnik v Spod. Breznici; Jurij Keblič, posestnik v Reki; Stare Ivan, pos. v Češnjici; Lackner Ivan, posestnik v Preriglju; Stalzer Ivan, pos. v Zadercu; Ambrožič Andrej, posestnik v Barki; Frangež Jernej, župnik pri Sv. Marjeti ob Pesnici; Marolt Vaclav, posestnik v Podvrhu; Pajk Matevž, posestnik in gostilničar v Imenem; Rehar Anton, posestnik v Srebotnem; Štravs Ignacij, pos. v Trbovljah; Velz Franc, vrtnar v Gornji Radgoni; Vever Mihael, posestnik v Anzah; Habjan Francišek, posestnik v Češnjici; Bralno društvo »Mladina« v Križu; Bandel Josip, ekonom v Rojanu; Budja Jakob; posestnik v Moravcih; Fric Jurij, posestnik v Tlakah; Medved Josipina, p. d. Ožbaltova, posestnica v Lehnu; Živko Anton, posest. v Zgornji Voličini; Zupan Ivan, posestnik v Javorju; Gerlovič Ivan, posestnik v Kostanjevici; Šterbenc Jure, posestnik v Starem Trgu pri Kočevju; Gregorič Josip, posestnik v Starem Trgu pri Kočevju; Suštar Ivan, pos. v Starem Trgu pri Kočevju; Žabkar Vid, posestnik v Brežicah; Cesar Jakob, pos. v Semiču; Kambič Marko, posestnik v Prelogah; Pečarič Ivan, posestnik v Čurilih; Kocijančič Ivan, učitelj v Srednji Vasi v Bohinju; Glavan Josip, posestnik v Spodnjem Pobjborštu; Matkovič Martin, posestnik na Dobravici; Kalin Josip ml., posestnik, gostilničar in mesar na Obrežju; Jež Ivan, pos. v Dobračevi; Špital Peter, p. d. Stropnik, posestnik v Šaleku; Cibič Valentin, posestnik na Proseku; Serbec Alojzij, c. in kr. nadporočnik v Polzju; Sottler Martin, graščinski vinogradnik v Sromljah; Trampuž Ivan, pos. v Dramlji; Kovačič Andrej, posestnik v Dramlji; Dobrovec Francišek, posestnik na Brdu za Dreto; Kovačič Josip, pos. v Glogovem Brodu; Kukovec Ivan, posestnik v Ljutomeru; Kurja Jakob, posestnik na Jamlju; Planišič Anton, pos. v Rotlenbergu; Vidmar Ivan, pos. v Dramljah; Pavlič Anton, posestnik v Podgorju; Stefančič Francišek, nadučitelj v Velikih Laščah; Mastnak Anton, posest. in župan v Dramljah;

Breznik Jurij, posestnik v Dramljah; Kolenec Frančišek, posestnik v Juvanji; Košar Ivan E., župnik v Galiciji; Pintar Josip, župan v Hrastovici; Vogrinec Anton, učitelj pri Sv. Antonu v Slovenskih Goricah; Žitnik Frančišek, vincilir v Zagrebu; Schrey Ribard, c. kr. poštar v Lescah; Wucherer Josip, posestnik in gostilničar v Lescah; Kapus Jakob, posest. in kovač v Novivasi; Cesar Martin, posestnik v Jereki; Škantar Ivan, posestnik v Srednjivasi; Arh Martin, posestnik v Starifužini; Arh Ivan, posestnik v Srednjivasi; Jenko Ivan, posestnik v Potoku; Šenk Frančišek, posest. v Predosljah; Snedec Anton, posestnik v Predosljah; Krč Josip, posestnik na Subi; Škrjanec Josip, posestnik na Mlaki; Nunar Ivan, posest. na Mlaki; Roblek Anton, posestnik na Mlaki; Uranč Peter, pos. v Kokrici; Snedec Ivan, posestnik v Bobovku; Štular Tomaž, pos. v Srakovljah; Rebolj Ivan, posestnik v Trsteniku; Lavre Josip, p. d. Vužle, pos. in gostilničar v Vabnjivasi; Klemenčič Frančišek, posestnik v Šebreljah; Klemenčič Jakob, posestnik v Šebreljah; Vojska Martin, posestnik v Šebreljah; Mavri Frančišek, posestnik v Šebreljah; Skvarča Frančišek, posestnik v Šebreljah; Lapanja Ivan, posestnik v Šebreljah; Kogej Frančišek, posest. v Šebreljah; Peternel Andrej, posestnik v Šebreljah; Ozebek Jakob, posestnik v Šebreljah; Rjavec Andrej, posestnik v Šebreljah; Močnik Jernej, posestnik v Šebreljah; Svetičič Andrej, posestnik v Šebreljah; Slavič Frančišek, posestnik v slanatincih; Senčnik Mihael, posest. v Celestrini pri Sv. Petru pod Mariborom; Golmajer Josip, trgovec in posestnik v Predtrgu; Dimec Frančišek, posestnik v Senušah; Šterk Jure, posestnik v Deskovivasi; Mihelič Josip, posestnik v Kovačivasi; Fugina Ivan, posest. v Lazah; Trampuš Jakob, posest. v Bogu; Mislej Ivan, posestnik na Gočah; Mohorčič Matija, pos. na Gočah; dr. Dolschein Gvido, posestnik v Dol. Logatcu; Rus Anton, posestnik v Dol. Logatcu; Rebec Frančišek, posestnik v Radohovivasi; Čelihar Peter, pos. v St. Petru na Krasu; Kernel Frančišek, posestnik v St. Petru na Krasu; Sever Frančišek, pos. v Hrastju; Bajec Frančišek, posest. v Bukovju; Jurca Ivan, pos. v Gorenjah; Klemenc Jurij, posestnik v Gorenjah; Mejak Ivan, posestnik v Landolu; Šolar Tomaž, posest. v Dražgošah; Jelenc Matevž, posestnik v Dražgošah; Šmid Ivan, posestnikov sin v Dražgošah; Frakelj Ivan, posest. v Dražgošah; Šmid Jakob, pos. v Dražgošah; Frank Frančišek, posestnik v Čeljah; Bobek Gašpar, posestnik v Janeževemrdu; Žnidaršič Josip, posest. in gostilničar na Premu; Cvetan Anton, posestnik v Čeljah; Kolar Ivan, posest. v Cerini; Franza Anton, posestnikov sin v Škednju pri Trstu; Nemeč Ivan, posestnik na Plešivcu; Pregelj Ivan, pos. v Jablanci; Kokalj Anton, posestnik v Gradišah; Erman Mihael, nadsprevodnik v. p. v Šmartnem; Železnik Bernard, žandarmerijski vodja v. p. v Podrojah; Rajgel Frančišek, posestnik v Sežani; Šlander Emeran, oskrbnik v Radgoni; Ferjančič Marija, posestnica v Sanaboru.

(Dalje prih.)

Oddaja cepljenih trt.

Kmetijska podružnica v Novem mestu odda iz subvencionirane trtnice na pomlad

10.000 cepljenih trt naslednjih vrst:

1.) za bela vina: laški rizling, beli burgundec, španjol, silvanec in traminec;

2.) za črna vina: portugalka in modra frankinja.

Vse trte so cepljene na riparijo portalis.

Cena tem cepljenkam je znižana na 12 h za komad. Prošnje za cepljene trte se sprejemajo pri podružnici le od vinogradnikov, ki imajo svoje vinograde v okrajnem glavarstvu novomeškem, in sicer zadnji čas do 10. marca t. l.

Na poznejše došle prošnje se ne bo oziralo.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,

dné 10. februarja 1904.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Cez to število jih morejo dobiti udje proti plačilu 70 h za drevo.

Neudje morejo dobiti drevesa po 1-20 K v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevo je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravnejšimi vrstami za Dolenjsko.

Naročila se sprejemajo do 31. marca t. l.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,

dné 10. februarja 1904.

V. Rohrman, načelnik.

V a b i l o

na

== živinorejski shod ==

ki ga priredi podružnica c. kr. kmetijske družbe v Novem mestu v nedeljo, dné 20. marca t. l. ob 2 popoldne v gostilniških prostorih „pri Štemburju“ v Kandiji pri Novem mestu.

S P O R E D:

1. Kako naj posamezne občine pospešujejo rejo bikov v svojem okolišu.

2. Kaj naj ukrenejo naši bikorejci, da se jim olajša reja bikov in da se pomnože njeni dohodki.

Na ta shod so vabljeni predvsem tisti živinorejci, ki se ukvarjajo z rejo bikov, in pa gg. župani po deželi. Shod bo trajal od 2 do 4 popoldne, tako da se udeležniki lahko pravočasno z vlakom nazaj odpeljejo.

Načelnništvo.

Listnica uredništva.

J. K. pri Se. M. Deteljo že sedaj pod ozimen ječmen sejati je prenevarno, ker preveč rada pozebe. — Poganjke iz ključev porežite in le enega skrajšajte na eno oko, potem doboste dovolj močen poganjek za cepljenje. — Nanovo vpeljano vožnjo čez Vaš travnik lahko zabranite, in kdor se ne pokori Vaši prepovedi, ga tožite zaradi motenja posesti.

J. M. v K. Take bradavice je podvezati, ali pa naj jih večak odžge. Upornega vola je med operacijo povezati.

A. L. v Z. Najprej se dajo lačni živini krmila, ki jih manj rada žre, potem šele dražja in tista, ki ji gredo bolj v slast. — Dotične zarezne na drevju je že prav delati, a da bi razlagali kroženje soka v drevesu in kar je stem v zvezi, je pa ob naših razmerah škoda za prostor v listu. — Za korenine brajdnih trt se nikar ne brigajte; če rosne korenine odstranujete, je dovolj, drugače pa trto prepustite samo sebi. — Pokažite bolna jetra živinozdravniku; ta je edini poklican bolezen določiti. — Pri mapnem arhivu v Ljubljani dobite proti plačilu načrt vsake katastralne občine posebej.

I. J. v K. Vsi rastlinski odpadki, torej tudi brinjeve tropine, so dobre, da se podelajo v mešanec.

M. L. v G. Prekuhanе češpljeve tropine prasičem lahko previdno pokladate.

F. T. na P. Na Vaša vprašanja glede prasičje reje doboste v teku tega leta odgovore v spisu »Soseda Razumnika prasičja reja.«

J. Š. v S. Vaši prošnji za razdelbo iz l. 1896. in 1899. ležita pri agrarski gosposki in zato nista še prišli na vrsto, ker ima ta oblast izvršiti še druge, starejše reči, na pr. celo iz leta 1889. Delo gre počasi od rok, ker je nastavljenih premalo merjevcev. Čakajte, da pridete na vrsto, a semintja pa podrezajte. — Vaša telica je bolna na spolovilih, zato se ne ubreji.

I. M. v K. Če je kal občinski, more županstvo iz zdravstvenih ozirov prepovedati pranje perila.